

La Barraca: Vivenda de llauradors i peixcadors. Lloc d'habitació d'horta i mar.

La definició que fa el Diccionari General de la Llengua Valenciana és:

“barraca, -aques

(Possiblement del prerromà barra, construcció feta en barres, o del llatí barrum, fanc.)

Casa tradicional del litoral valencià, de planta rectangular en una andana superior, de parets d'atobons i coberta de borro a dos aigües en àngul molt agut, coronat el vèrtic en una creu. Se considera una construcció característica de la comarca de l'Horta de València, però han existit en gran part de la zona litoral valenciana. / **Barraca en culata, de cul de mona o palmarenca**, barraca de planta rectangular, però en la part posterior generalment redona, pròpia d'El Palmar, en l'Albufera de València; esta barraca no sol tindre andana, puix els peixcadors ni criaven cucs de seda ni guardaven collites i les andanes estaven destinades ad estos usos...”

El diccionari planteja tres acepcions vàlides per al terme “barraca” La que mos interessa en este cas, són estes dos primeres. La que la majoria dels valencians i forasters entenem com a Barraca.

LA BARRACA VALENCIANA

La vivenda i la gastronomia són dos element definitoris de les característiques etnològiques de una determinada regió. És lo que més particularisa la cultura regional. Efectivament les col·lectivitats assentades en una determinada regió mengen i viuen dels recursos que les proporciona el mig natural: lo que dona la terra, lo que crien i lo que cultiven; lo que construïxen en els materials que la natura els proporciona i tenen a l'abast en les zones que trien com d'habitació.

La Barraca te estes característiques. És una vivenda rural nügada a les activitats del sector primari: Agricultura i Peixca. És la vivenda del llaurador o peixcador del territori valencià, a peu dels seus bancals de conreu o prop de la barca de peixca.

ORIGE

L'orige de la Barraca no esta clar. Pareix Iber, la paraula te arrels Ibèriques (barrag + car, barra i pedra respectivament). Lo ben cert és que en l'edat mija ya està plenament documentada.

MATERIALS

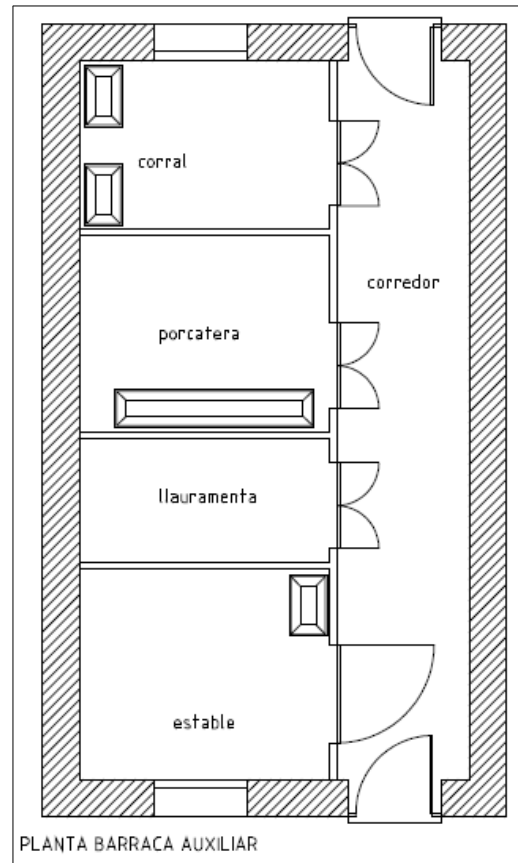
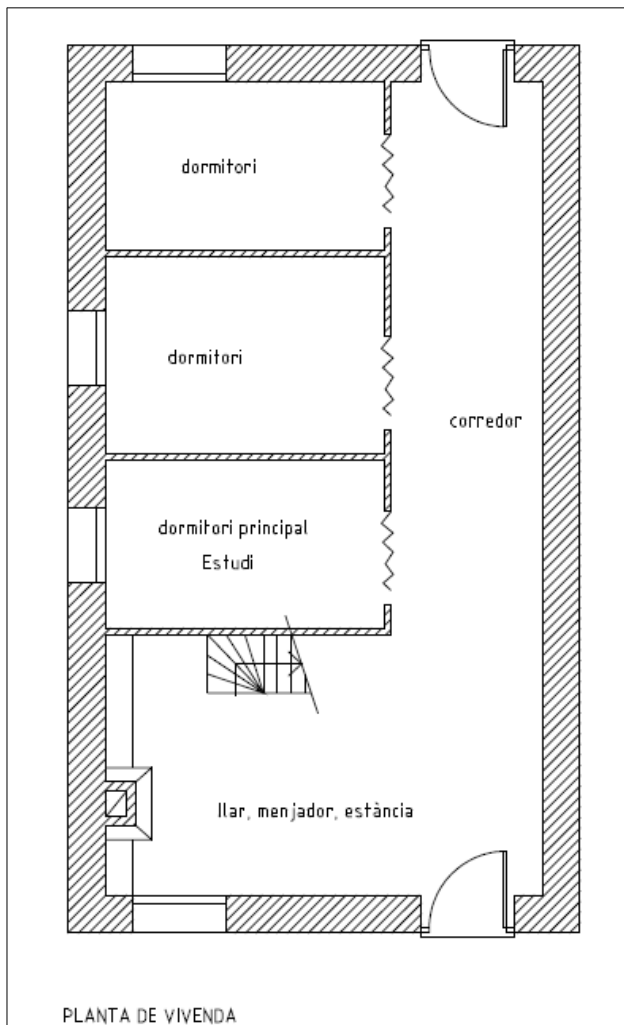
Els materials a utilitzar en la seua edificació són els que se troben en les parcel·les o bancals a on se situa la Barraca: Fanc i atobons; terra aplanada; rebles i cudols; canyes, carriç o pallaç. Fusta, en alguns casos sense massa industrialisació. Tots els materials de construcció se troben ya a peu d'obra. Soles la fusteria hi haurà que portar-la des de l'industria al tall d'obra.

La planta de la Barraca, qualsevol que siga la seua funció vivenda o almagassen, serà rectangular en unes mides entre 9,00 – 10,00 metres de llarc i entre 5,00 a 6,00 d'ample. La coberta serà sempre a dos aigües en forta pendent.

DISTRIBUCIÓ

La distribució de l'edifici s'articula a lo llarc de l'eix major del rectàngul. En frontera davant i darrere. En el murs laterals, a voltes, s'obren forats a l'exterior per a ventilació de les estàncies que no donen a les fronteres principal o posterior.

L'accés principal dona a l'estància de major prestigi de la Barraca, lloc de reunió familiar. En esta dependència se troba el menjador, la cuina en la Llar. A partir d'esta estància troben dos tipus de distribució: La modesta en una senzilla partició en dos dormitoris que donen a la frontera posterior; i una atra més gran, en un corredor lateral pel qual s'accedix a les altres estàncies o dormitoris. És en este cas quan s'obren finestres en el mur lateral. Al dormitori principal també se li coneix per estudi.

Planta de distribució barraca d'horta. Vivenda. Delineació de l'autor.

La Barraca en el mig rural normalment se presenta en parella, servint la principal de vivenda familiar i, una altra al costat, que servix com edificació auxiliar: almagasén, corrals, quadra, collites i atres servicis del camp o de la mar.

CONSTRUCCIÓ

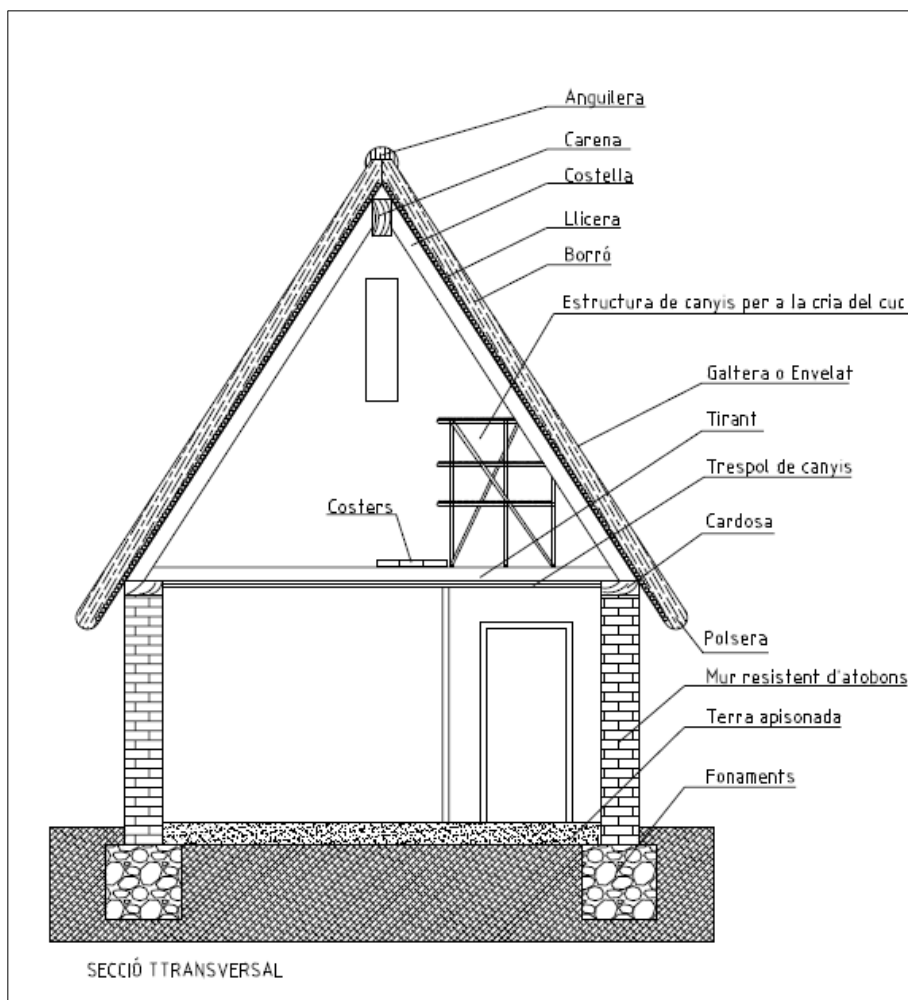
La Barraca se constrüix pel propi llaurador aprofitant els materials que te al seu abast i a peu d'obra. Per este motiu, i sent el fanc – atobons – el seu principal material se localisa en zones planes, relativament prop de la mar. Zona d'horta o de marjal a on el fanc per a fer els murs i barandats està a peu d'obra, lo mateix que les canyes i joncs per a la construcció de la coberta. Poc de material hi ha que dur de fora: taulells, cabirons i fusteria, taches i claus.

Troben este tipo de construcció pràcticament en tot el territori de l'horta de València, estenent-se al sur i cap a el nord. Per supost en zones marítimes com El Cabanyal, El Palmar, El Saler, Sueca, Sollana, aplegant a comarques de Castelló i Alacant i a terres de fora del Regne.

VIVENDA DE LLAURADOR I PEIXCADOR

L'ús de la Barraca com a vivenda aplega fins entrat el segle XX. Es deixà este us, i per tant la seua construcció, a primers d'este segle XX, a principis del qual se promulguen lleis conduents a la substitució de les Barraques per altre tipo d'edificació. En El Cabanyal són substituïdes per les construccions modernistes populars que recorden l'estil de la secessió Vienesa. Les Raons d'esta substitució foren varies; higièniques, noves perspectives i per lo tant noves necessitats, millor qualitat d'habitació ya accessible per las tradicionals usuaris de les Barraques. Desenroll urbanístic i nous usos del sol.

Fonamentalment s'abandonen per la seua perillositat. La Barraca en el seu trespol de borró propaga ràpidament els incendis. Les Barraques d'El Cabanyal ho patiren en el segle XVIII que acabaren en la majoria de les Barraques dels peixcadors, que, mes a no estar adossades, a l'estar prop unes d'altres propagaren el foc en una força i rapidea, fins eixe moment desconeguda. La Barraca d'horta a l'estar aïllada soles patix la pròpia i la veïna arruïnant als seus propietaris.

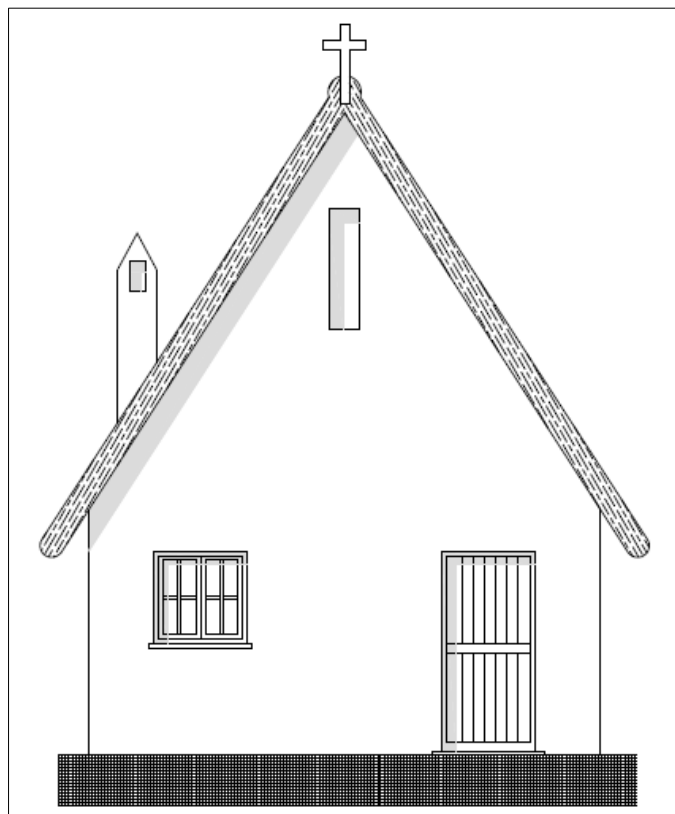

Secció transversal barraca d'horta. Vivenda. Delineació de l'autor.

El sistema constructiu de La Barraca és prou senzill. Partix d'una excavació de les dimensions de la planta, la terra, fanc, serà aprofitat en acabant per a fer els atobons de fanc i palla. Esta excavació busca l'estrat resistent i se reompli en atobons, rebles i cudols que formaran el fonament dels murs lateral d'atobons. A vegades troben algú peu dret embotit dins d'este mur format per troncs sense industrialisació que se puguen trobar a peu d'obra. El mur i els peus drets servixen d'estructura portant de la coberta vegetal a dos aigües, en molt forta pendent. El material de la coberta és

vegetal, format per garbells de joncs i palla en prou espessor, que junt a la forta pendent fan córrer l'aigua de pluja ràpidament. La coberta vegetal, junt als murs d'atobons proporcionen un bon aïllament tèrmic (ara se denomina arquitectura bio climàtica) pero el borró de la coberta es molt inflamable i propaga el foc en facilitat lo que convertix a la Barraca en una edificació perillosa.

La frontera principal i posterior no tenen cap funció estructural. La seua funció és la de tancament davant i posterior de la Barraca. Estos murs se les denomina murs penals i la jàssena de dalt de la coberta se li diu carena a la que se li claven les costeres que formen l'estructura triangular de la coberta i el remat típic de la creu.

Frontera principal barraca d'horta. Vivenda. Delineació de l'autor.

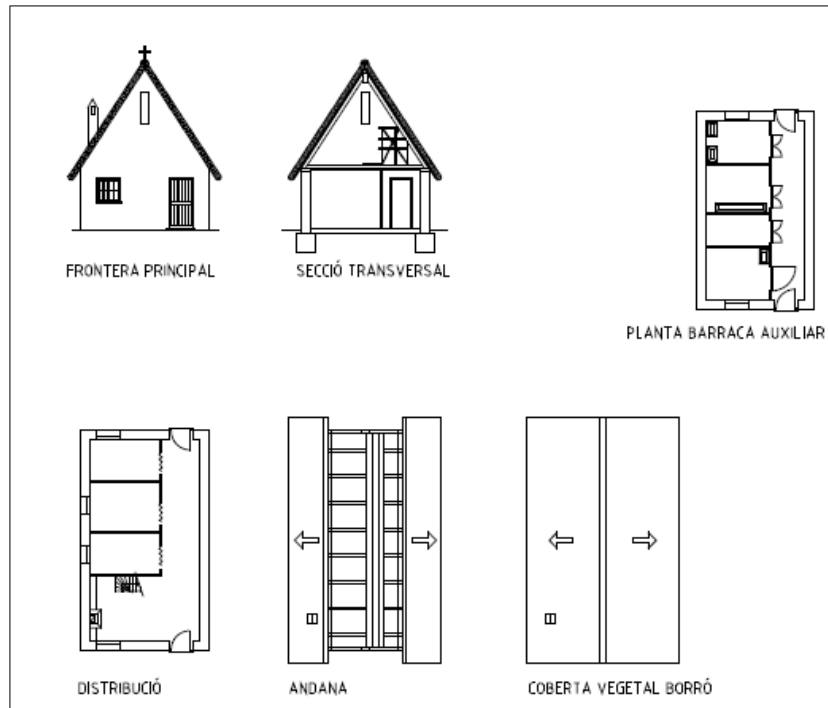
CONSERVACIÓ

La conservació i revitalisació de les barraques a hores d'ara se troba en estat precari o senzillament no existix. Les que encara existixen se troben en un estat lamentable. Hem dit que se va prohibir la seua construcció al principi del segle passat. L'ús de vivenda se ha substituït per atre tipo de edificació. El manteniment que deuen de tindre, al no usar-se'n ha deixat d'existir. Propostes per la seua conservació, des de l'ajuntament de Catarroja o de València, sent alcalde Miquel Ramon Izquierdo, se ficaren en marcha. Se construïren algunes de nova planta en nous materials, conservant la forma tradicional.

Hui en dia, en consideracions d'eficiència energètica, seria possible la construcció de vivendes tipo Barraca, en el mateix disseny estructural i de tancaments, en nous materials per a portes, finestres, cuina i fusteries. La coberta vegetal en tractaments contra el foc o en materials incombustibles, sent

l'andana una dependència habitable del pis superior. Se conserva el tipu, els materials antics són ara industrials.

Si, efectivament se pot renovar la Barraca, sent utilizada com vivenda familiar aïllada, en una exigència energètica baixa utilisant el tipu i els materials primigenis, ara industrialisats. Com per eixemple: els murs laterals d'atobons, ara podrien utilisar blocs de termo argila; els fonaments, de formigó armat mantenint l'estructura de fusta.

Plantes, frontera i secció d'una barraca d'horta. Delineació de l'autor.

Xavier Carbonell Montesinos.

Delineant Projectiste. Professor de projectes d'edificació família d'Edificació i Obra Civil.

Secretari d'El Patronat de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana